

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

Articulus I. De Clericorum Nomine & Probatione Clericatùs. Foliò

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

LIBRI III.
 INSTITUTIONUM CANONICARUM
 TITVLVS I.
 De Vita & Honestate Clericorum.

Judiciis ad Causas in
 iis pertractari solitas,
 siue res & iura Per-
 sonis aut Locis Eccle-
 siasticis competencia
 progreditur Compila-
 tio Gregoriana, il-
 lasque orditur ab ipsis Clericorum perso-
 nis, eisque conveniente planeque neces-
 saria Vitae Morumque Honestate; quod
 ad hanc fideles caeteri nulla re efficacius
 quam ipsorum exemplo instituantur &
 excitentur.

- 5. In odiosis vero soli Clerici simplices.
- 6. Et aliquando soli Sacerdotes intelli-
guntur.
- 7. Clericatus non praesumitur: sed pra-
bandus est.
- 8. Per Formatas, vel depositiones te-
stium:
- 9. Ex illius quasi possessione diu conti-
nuata:
- 10. Ex fama, iudiciis aliis,
- 11. Et delatione habitus ac tonsura Cla-
ricalis:
- 12. Et aliquando partis aduersae con-
fessione.

ARTICULUS I.
 De Clericorum No-
 mine & Probatione Cle-
 ricatus.

- SUMMARIUM.
- 1. Christiani vel Laici, vel Clerici:
  - 2. Et utriusque vel Seculares sunt vel Re-
gulares.
  - 3. In favorabilibus Populi nomine Cle-
rici quoque;
  - 4. Et istorum nomine Regulares, etiam
laici:

Christianorum, siue hominum per
 Baptismi ianuam Ecclesiam in-
 gressorum, duo sunt genera:
 Laicorum unum, alterum Cle-
 ricorum, can. Duo sunt 12. q. 1.
 Laicorum, à Graeco nomine λαός,
 Populum denotante, sic dictorum, appella-
 tione Jure nostro veniunt non solum po-
 pulares & homines plebei, sed quicumque
 sexus utriusque & cujuscunque aetatis
 status & conditionis homines, ullò Or-
 dine Ecclesiastico & primâ etiam Tonsu-
 râ non initiati. Nomine autem Clerico-
 rum in-

rum intelliguntur personæ ex fidelibus electæ, & sacrò aliquò vel minori Ordine aut primâ saltem Tonsurâ ad Dei cultum & Ecclesiæ Christi ministerium specialiter deputatæ, *can. 1. pr. dist. 21. & can. Clericus 5. q. 1. cit.* ut indicat ipsum nomen derivatum à Græco *κλήρος* denotante *Sortem* vel *Hæreditatem*: à qua sic nominantur; quòd, ut *can. Clericus cit. asseritur vel de Sorte Domini*, hoc est, ad Divina ministeria specialiter ordinati sunt: *vel Domini partem & hæreditatem habeant, can. 1. cit. pr.* hoc est, Oblationes, decimas & primitias, quæ Domini Dei sunt, *can. Quisquis 12. q. 2.* Glossa in *can. 1. cit. V. Partem*, Panormit. *ad hanc Rubr. n. 8.* Turrecremata in *can. Clericus cit. n. 9.* & Bellarmin, *Lib. 1. de Cleric. cap. 1.*

Neque bimembrem hanc Christianorum in Laicos & Clericos partitionem convellit rescriptum Innocentii III. Clericos laicos agnoscentis *c. Ad audientiam 31. ibi*, *Quod quidam laici clerici, de Rescripto.* ut habet plenior lectio *c. cit. relata à Gonzalez*; quia, ut nihil dicam; quòd in Decretalium editionibus vulgatis *laici* nomen sit omissum, *c. cit.* laicorum clericorum, in pleniore lectione expressorum, nomine veniunt Cathedralium & Collegiarum Ecclesiarum canonici & ceteri clerici Seculares, sive personæ, non quæ nullo Ordine & prima etiam Tonsurâ non initiatæ: sed quæ tali quidè initiatæ, nullâ tamen alicujus à Sede Apostolica approbatæ Religionis Regulam sunt professæ; ut ad eò *c. cit.* Laici clerici Regularibus clericis opponantur, ut in *c. cit.* cum Cironio notat *cit.* Gonzalez *n. 2.*

2. Utrique, tam Laici quàm Clerici, vel Seculares sunt, vel Regulares: quorum illi nullâ, isti aliquâ à Sede Apostolicâ approbatâ Ordinis Regulâ sunt professi,

ut jam dictum & notat Turrecremata in *can. Duo sunt cit. pr.*

Quantumvis autem *Laicorum* nomine denotetur Populus Christianus, istius tamen nomen aliquando latius patet, quàm *Laicorum*; quia illius, non etiam istorum nomen aliquando cum laicis etiam clericos comprehendit, *arg. l. 1. C. de Summa Trinit.* Quòd præcipuè contingit, si materia sit favorabilis, v.g. si populo indultum sit privilegium; tali enim populo indultò etiam clerici gaudent: nisi ad hos id non porrigi, ex tenore, materia subjecta, vel circumstantiis constet, Panormit. in *c. 1. n. 1.* & Pirrhing *ad hanc Rubr. n. 1.*

Licet etiam Christiani ex Laicali ad Clericalem Statum transferantur ipsâ primæ sive, ut eam ipsam ob causam etiam nuncupatur, clericalis Tonsuræ receptione, *arg. can. Duo sunt cit. & c. Cum contingat 11. de Etat. & qualit.* & propterea Tonsurâ illâ initiati omnes, quacunquè etiam Pontificali præfulgeant, aut Cardinalitiâ emineant dignitate, cum ipso Papa seu Pontifice Romano clerici propriè sint; quòd sint de sorte Domini & Domini partem omnes habeant, *can. 1. pr. dist. 21.* Usu tamen Clerici nomen aliquando latius, & aliquando minus latè patet, & Christianos plures vel pauciores significatione sua comprehendit pro materiæ diversitate; cum in dubio, si materia favorabilis sit, clerici appellatio non solum prædictos omnes, sed Religiosos quoque laicos, ut sunt Conversi & Societatis JESU Coadjutores temporales, comprehendat, Felinus in *c. 1. de Hæret. n. 6.* Sylvester *V. Clericus 1. n. 1.* Tuschus *Præf. V. Clericus concl. 377. n. 2.* idem esse asserens in materia indifferenti. Si verò ista sit odiosa, v.g. si de Censura aliâque poena, de damno vel incommodo incurrendo tractetur, clerici nomen restringendum sit

dum sit ad clericos simplices; ut nec Ab-
bates, Præpositos, Archidiaconos alióque
in Ecclesiastica dignitate constitutos, De-
cius in c. *Non liceat* 2. de *Præbend.* Be-
roius Vol. 1. *consl.* 153. n. 6. Riccius *Prax.*
Aur. resol. 292. n. 2. neque Canonicos,
Berolius *Consl.* 3. à n. 29. multóque mi-
nus Episcopos complectatur, arg. c. *In-*
quisitores 16. de *Hæret.* & c. *Quia pericu-*
losum 4. de *Sent. excom.* utrobique in 6.
neque etiam extendatur ad Monachos
cæteróque Regulares, Panormit. in c. 1.
Ne clerici vel monach. n. 7. & Tuschus
concl. cit. n. 2. & 3. quos propterea In-
terdictó Ecclesiasticó lató in Clerum non
teneri, cum Panormit. in c. *Bona* 3. de
Postulat. n. 2. notat Sylvester V. *Interdi-*
ctum 2. n. 17. Pro ratione horum omni-
um Barbosa *Jur. Eccl.* Lib. 1. cap. 39.
n. 10. reddit Regulam, *Odia restringi, &*
favores convenit ampliari, quæ est, 15.
in 6. Restè etiam cit. Doctor n. 11. ad-
vertit, multoties Clericorum nomine de-
notari Sacerdotes. Quando autem, de-
sumendum est ex materia subjecta, puta, si
de conferenda absolutione Sacramentali,
de sanctissimo Christi corpore conficien-
do, aliáve potestate, in clericis presbyte-
ris inferiores non cadente, agatur.

7. Dubium est de Clericatus probatio-
ne. Et in dubio quidem eum non præ-
sumi, sed ab allegante probandum, de-
sumitur ex *can. Lectum* 2. q. 1. & cum
Decio in c. *Cum ad eò* 17. de *Rescript.* n.
13. & Ripa in c. *Decernimus* 2. de *Judiciis*
n. 4. tradit Gomez in *Regul. de Annali*
posseff. q. 58. Ratio plana est; quia cleri-
catus homini neque à natura, neque com-
muniter inest; cum homines omnes laici
nascantur, & tales esse plerique perfeve-
rent: qualitatem autem, quæ neque à na-
tura neque communiter inest, non præ-
sumi, sed ab allegante probandam esse,
dictum est ad *Rubr. de Probat.* n. 18. Quæ

ratione ductus Menochius *Lib. 6. præ-*
sumpt. 76. n. 2. eum, quem constat esse
clericum, sacris Ordinibus esse initiatum,
si non probet, non credi, ait.

Quare dubium solummodo procedit 8.
de Clericatus probandi modo. Et
eum quidem *Formatis*, ut vocant, sive
Authenticis literis Episcopi, primam
Tonsuram vel Ordinem, qui probandus
est, à se collatum testificantis, legiti-
mè probari, disertè habetur, l. *Si quæ per*
calumniam 22. c. de *Episc. & cleric.* quæ
relatis Theodof. & Valentiniani Impp.
rescriptis, qui talibus literis non est
munitus, pro clerico vel monacho non
habetur.

Verùm hæc probatio, licet usu re-
ceptissima & SS. Canonibus approbata
sit, *can. Primatus* 6. *can. Extraneo* 7. *Ec-*
cl. dist. 71. c. *Inter quatuor* 2. & c. *Tua* 3. de
Cleric. peregr. non desiderantur tamen,
& recipiuntur etiam aliæ, tam veræ quàm
præsumptivæ ejus probationes; cum Cleri-
catus etiam probetur.

Primò duorum triumve omni exce-
ptione majorum, Ordinationis actui se
interfuisse, deponentium testimoniis, si
clericatus literæ sint amissæ, c. *Inter* & c.
Tua cit. Felin. in c. *Licet* 23. de *Test. &*
attest. in fine Rebuff. de *Nominat.* q. 14.
n. 32. & Garcias p. 7. de *Benefic.* cap. 1.
n. 39. Quin clericatum etiam unius tes-
timoniò probari, cum Glossa *fin. in c.*
Licet cit. volunt Felin. l. cit. & Baldus in
c. *Licet* cit. Quod, licet ad celebrandi
& similes actus tertio non præjudicantes
exercendi licentiam obtinendam verum
sit, in judicio tamen, in quo lis vg. super
beneficio est, non admittitur: sed, desi-
ciente scripturâ, clericatum duorum testi-
moniò vel aliter probari, est necesse, Re-
buff. q. cit. n. 32.

Secundò clericatus probatur ex dit-
turna possessione; ut, si quem longo tem-
pore pro

prore pro clerico habitum, vel in beneficio vg. Missas celebrandò, Evangelium vel Epistolam solenniter cantandò, deserviisse per testes probetur, is clericatus probandi onere relevetur, & in beneficio, quod obtinet, possessione manuteneatur; licet ex ejusmodi possessione orta præsumptio non sufficiat; ut alicui beneficium adjudicetur vel conferatur: sed ad hoc vera aut aliis adminiculis suffulta clericatus probatio exigatur, Innocentius in c. *fm. De eo, qui furt. ordinat. pr. ubi Panormit. n. 8.* & alii apud Mascard. de *Probat. concl. 304. à n. 18.* & Menoch. *cit. præsumpt. 76. n. 25.*

10. Tertio idem probatur per famam seu communem existimationem, Garcias *cit. cap. 1. n. 140.* Mascard. *concl. 305. n. 11.* & Barbola in c. *Si judex 12. de Sent. excom. in 6. n. 9.* cum enim fama seu reputatio communis in judicio allegata & probata regulariter semiplenæ probationis vim obtineat, per tradita *Lib. 2. tit. 19. n. 38.* de Clericatu quoque iis casibus, quibus leviores probationes admittuntur, sola: iis verò, quibus plena probatio exigitur, unius testimonio aliòve adminiculo accedente, fidem facere valebit.

Quarto, argumentis, indicii, seu conjecturis aliis, Glossa in c. *Inter cit. V. Per argumenta, cit.* Garcias n. 140. & Mascard. *concl. 305. n. 7.* quæ singula quæ in occurrentibus casibus vi polleant, iudicis illorum & effectus, ad quem probatio expolcitur, qualitatem & circumstantias ponderantis arbitrio & prudentiæ est relinquendum.

11. Quintò clericatus probatur ex delatione habitus & Tonfuræ Clericalis, præfertim diu continuata; quod ista quasi possessionem & præsumptionem clericatus inducat, c. *Si judex cit.* Verum, esto hoc ita sit, quando agitur de modico præjudicio, sicut fit cum versamur in præpa-

ratoris iudiciorum, vg. quando delinquens in habitu clericali reperitur; cum talis à Curia Seculari detineri nequeat, sed ad Ecclesiasticam remittendus & sub ejus custodia retinendus sit, donec clericatus quæstione iudicio Ecclesiastico discussa, laicus esse pronuntietur, c. *cit. cuius §. Idem esse Bonifacius VIII. ait, Idem, five malefactorem ad Ecclesiasticum iudicem remittendum, esse censens, si reus ipse ante deprehensionem pro laico publicè se gerens deprehensus fuerit in habitu clericali, Tonfuram videlicet & vestes deprendens clericales; nam talem debemus clericum (donec constet de contrario) reputare: nisi ante deprehensionem pro laico publicè se gessisset.* Ratio est; quia in dubio talis quis esse præsumitur, qualis in exteriori habitu reperitur, donec contrarium fuerit probatum, Baldus in l. *Non ignorat 9. C. Qui accus. non poss. n. 4. Franc. in c. Si judex cit. §. Idem esse, not. 3. cit. Rebuff. q. 22. n. 13.* Menoch. *præsumpt. 76. n. 7.* & Mascardus *concl. 302. n. 3.* Non tamen procedit, cum agitur de magno præjudicio; cum ex sola delatione habitus clericatus sufficienter non probetur; ut, qui illum defert, ad altiores Ordines promoveatur, aut ei conferatur vel adjudicetur beneficium; ad hos enim effectus titulum sive Ordinationem exhibitione authenticæ scripturæ vel duorum triumve testimonio aut aliis adminiculis probari, est necesse, *cit. Menoch. n. 4.* & Mascard. n. 1. Eadem habitus delatio hodie non sufficit, ut clericus in minoribus constitutus gaudeat privilegio Fori Ecclesiastici; cum, ut illò gaudeat, ultra delationem illam alia exigantur à Concilio Trident. *sess. 23. cap. 6. de Reformat. ut à num. 53.* pluribus tradetur.

12. Sextò demum partis quoque, super beneficio litigantis & adversarium suum clericum

clericum esse asserentis, confessione clericatum probari, scripsit Cravetta *Consl. 93. n. 4.* non quidem quoad titulum, ut aliis adminiculis non concurrentibus ex ea sola in Petitorio beneficium colliganti adjudicetur: sed, ut saltem obtineat in Possessorio, & confessio silentium imponatur; quia in hoc iudicio leviores probationes admittuntur, Felin. *in c. Olim 25. de Rescript. n. 10. cit.* Cravetta à n. 4. & Mascard. *concl. 305. à n. 6.* Addenda his sunt deducenda ad Rubr. de Cleric. peregrinis à n. 7.

ARTICULUS II.

De Clericalis Vitæ Honestate Interna.

SUMMARIUM.

13. *Honestas vite Clericalis vel Interna vel Externa est.*
14. *Interna intentionem Deo in Clericalitu serviendi,*
15. *Et anima seu conscientia puritatem exposcit.*
16. *Primam Tonsuram sine intentione illa recipiens non vacat culpa:*
17. *Quæ tamen verisimilius non est lethalia.*
18. *Parochiam sine Sacerdotii recipiendi intentione acceptans, tenetur ad fructuum restitutionem:*
19. *A qua excusatur ejusmodi intentionem habens solummodo conditionatam:*
20. *Non etiam, qui de Sacerdotali Ordine recipiendo dubius hæret.*
21. *Alias dignitates & beneficia sine annexi Ordinis recipiendi intentione acceptans, perceptos inde fructus ipso jure non amittit.*

22. *Illis tamen & beneficium est privandum.*
23. *Ex parochiali beneficio, sine Sacerdotii recipiendi intentione obtentò, percepti fructus restituendi sunt ante omnem sententiam:*
24. *Nisi mutata voluntate ad Sacerdotium intra annum promoveatur.*
25. *Post illud bonâ fide obtentum à Sacerdotii recipiendi intentione recedens, neque ante,*
26. *Neque post mutatam voluntatem perceptos fructus ante sententiam restituere tenetur.*
27. *Eosdem restituere non tenetur, qui parochiam acceptat animò resignandi:*
28. *Nisi Sacerdotalis Ordinis recipiendi careat voluntate.*
29. *Conscientia puritas Sacramenti ministro cuicumque necessaria est, non ad valorem:*
30. *Sed ad honestatem administrationis:*
31. *Ante quam Gratia Status non procurans, peccat mortaliter:*
32. *Extra casum necessitatis, illius procuracionem non admittentis.*
33. *Alia, quàm administrationis Sacramenti ratio est Ordinis actuum aliorum.*
34. *Pro Eucharistia sumptione Gratia Status procurandus est per Confessionem Sacramentalem:*
35. *Consuetudine contrariâ, quod præceptò Divinò adversetur, non obstante.*

Vitæ morumque Honestas, Clericis omnibus, præsertim Sacerdotibus curatis & constitutis in dignitate, præscripta duplex est: Interna una, altera Externa: quarum